DENUMIRI PENTRU SOIURI DE STRUGURI ÎN MOLDOVA
ÎMPRUMUTURILE

DE

ION NUȚĂ

Lucrarea de față este un capitol dintr-un studiu consacrat terminologiei viticole în graiurile populare din Moldova, din care am publicat un articol[1], unde ne-am ocupat de unele cuvinte moștenite (foarte puține la număr), de creații pe terenul limbii române din cuvinte de diferite origini (prin compunere, derivare cu sufixe) și de creații semantice de la neologisme, creații care au apărut în vorbire, o parte impunîndu-se și în limba literară. Aici ne vom ocupa de problema împrumuturilor, a acelor cuvinte care au apărut în limba română odată cu varietățile de viță importate, au suferit o serie de transformări fonetice, morfologice și semantice, dar și-au păstrat în mare măsură forma lor din limba de origine.

Termenii străini din terminologia viticolă au pătruns în limba română în două perioade. În prima perioadă, aproximativ pînă în jurul anului 1880, apar, în special, denumiri împrumutate din limba turcă (*ceaúș*, *mischét*, *razachie*). Sînt termeni vechi aduși odată cu soiurile de viță, fie direct, mai ales de către turci, fie datorită negustorilor români sau străini care făceau comerț continuu peste Dunăre. În a doua perioadă, de după 1880, apar în limba română termeni francezi, maghiari, germani etc., cuvinte care denumesc varietăți introduse în țară după apariția filoxerei. Acestora li se adaugă cîteva cuvinte împrumutate din limbile slave moderne și unii termeni de origine turcă, apăruți în ultimul timp.

---

[1] Ion Nuță, *Denumiri pentru soiuri de struguri în Moldova*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară", tomul XXII, 1971, p. 49—91.

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

Etimologiile au fost stabilite pe baza dicționarelor citate (în cazul cuvintelor atestate de către acestea : *ceauș, razachie, mischet, slăviță, gămză, muscat*) sau a lucrărilor de viticultură și ampelografie, cînd termenii nu figurează în lucrări de lexicografie *(chișmiș, afuzali* și toți termenii de origine franceză). Pentru alte cuvinte (de origine ucraineană, germană sau maghiară) au fost consultate dicționare explicative ale limbilor respective.

Materialul care stă la baza lucrării este cules din 818 localități din toate județele Moldovei. S-au făcut anchete directe cu un chestionar special pentru viticultură[2] în 506 localități, 312 însumînd răspunsuri la o anchetă indirectă. O listă de 531 de localități (371 anchete directe + 160 anchete indirecte) a fost publicată[3], restul localităților, 287 (135 anchete directe[4] + 152 anchete indirecte), apărînd în *Lista localităților anchetate* de la sfîrșitul acestui articol. Tot aici vom da și un supliment de *Sigle și abrevieri*, restul putînd fi consultate tot în articolul anterior (p. 83—84).

I. *CUVINTE DE PROVENIENȚĂ TURCĂ*

Cuvintele turcești care denumesc soiuri de struguri sînt puține și au apărut în limba română în două perioade : în a doua jumătate a secolului al XIX-lea *(ceaúș, mischét* sau *mișchét, razachíe)* și după anul 1900 *(chișmiș afúzali*. Cele mai răspîndite sînt *ceaúș* și *razachíe*, celelalte apărînd cu totul izolat.

Cuvîntul *ceaúș*[5] (cf. tc. *čauš üzümü* „varietate de struguri"), care denumește o varietate de struguri proprie Dobrogei și Transilvaniei, e întîlnit în Moldova, mai ales în zona Bucium—Uricani—Cotnari.

Ceaúș (scris uneori în lucrările de specialitate *ciaúș*[6]), introdus inițial în limba română ca substantiv masculin, prin derivare moțională devine substantiv feminin (*ceaúșă*; Mov., Os), iar prin acordul de gen cu substantivul generic *poamă* capătă funcție de adjectiv : *poamă ceaúșă*[7] (A, Or, C). Într-o singură localitate (IIo) este atestată forma *struguri ceaúși*[8], în care acordul se face cu substantivul generic *strugure*. În cîteva cazuri, datorită monoftongării, apar formele *ceúș* (Bî, F), *ceúșă* (Coz, Gn), *poamă ceúș* (Uc)

---

[2] S-a publicat în *Chestionar dialectal (nume de locuri și de persoane, terminologia meseriilor, a viticulturii și pomiculturii etc.)*, Academia R. S. România, Filiala Iași, Centrul de lingvistică, istorie literară și folclor, Iași, 1969.

[3] Vezi Ion Nuță, *art. cit.*, p. 86—90.

[4] Aici intră și localitățile anchetate pentru *Noul Atlas lingvistic român pe regiuni. Moldova și Bucovina.*

[5] BL, 94 ; DDRF ; DAMÉ ; NI, 63 ; ȘI, II_1, 126 ; BT, 400 ; DA ; DU ; RVV, 126 ; TS, 16 ; BBH, 126 ; FME, II, 61 ; SCRIBAN, D ; AFP ; CA, 208—211 ; Amp. II, 291 ; DSM, 10—11 ; GO, 100 ; CVS, 215.

[6] ȘI, I, CCXXXV ; ȘI, II_1, 126 ; B, 547 ; BBH, 216 ; FME, II, 56.

[7] H, III, 95,208 ; DA ; SCRIBAN, D.

[8] SCRIBAN, D.

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

și *poamă ceaúșă* (G, SN). Mult mai des se întîlnesc însă unele derivate independente[9] sau precedate de determinantul *poamă*.

Uneori, varietatea *ceaúș* este numită printr-o serie de sinonime : *turceáscă*[10] (Iași, Tecuci, Vaslui), *poamă turceáscă*[11] (Iași, Tecuci, Vaslui), *struguri turcéști*[12] (Zl), *poama túrcului* și *poamă túrcă* (Odobești, Panciu și, rar, spre Bacău). De asemenea, s-au răspîndit denumiri în care un adjectiv urmează numele de bază : *ceaúșă mare* (Măd, TF), *ceaúș mare*[13] (Ct), *ceaúșă ovală* (R, Td), *ceaúș negru*[14] (Cj, Zb), *ceaúș alb*[15] (Zl), *ceaúș roz*[16] (Ct, Tom.), *turceáscă mare* (Bd, Cut.), *turceáscă albă* (Cm, IN). Într-un singur caz adjectivul precedă substantivul (*albă ceaúșă*, Mg.), iar la Cotnari e răspîndită forma *ceaúș turcesc*.

Cuvîntul *razachíe*[17] (< tc. *razakij*) denumește o varietate de struguri cu ciorchinii cilindrici, încărcați cu boabe lunguiețe, albe sau roșii, mari și foarte cărnoase. Termenul este răspîndit și cunoscut în toată Moldova. În cîteva localități apar denumirile *razáchie* (Dc), *razalíe* (MnS), *răzăchíe*[18] (Cj), *razuchíe* (IIt, Mih), *razăchie* (Mg, Pe). Rar, termenul este urmat de un adjectiv, pentru a se stabili exact varietatea : *razachie albă*[19] (Ct, Mj, Ph) *razachíe roșie*[20] (Ba, Mil), *razachíe neagră*[21] (Mg, Sh), *razachíe roză*[22] (IIs, Lg).

Tot din limba turcă s-a răspîndit în Moldova cuvîntul *mischét*[23] sau *mișchét*[24] (< tc. *misket*), care denumește o varietate de struguri de masă cu boabele de mărime mijlocie, miezul zemos și miros de busuioc. În regiunea viticolă Cotnari se întîlnesc formele *mischét* și *poamă mischétă* (Ct, Cj, Ha), *mișchét* și *poamă mișchétă* (Ct), *mișét* și *poamă mișétă* (Ct, Lz, Zb), iar în jurul

[9] Cf. *ceaușlúc* (Amp. II, 291.)

[10] JO, 53 ; H, VIII$_1$, 89v, 137, 152, 250, IX ,230 ; XI$_1$, 311, XIII, 324, 387v, 468v, 508, XVI, 271, 395, DV, 10 ; DS, 38 ; NI, 63 ; PI, 218 ; DU ; BBH, 216 ; FME, II, 61 ; Amp. II, 291 ; BD 182.

[11] H, VI 112, 133; XIII, 216, 324 ; BD, 182.

[12] H, XIII, 216.

[13] BL, 94 ; ȘI, II$_1$, 126 ; DA.

[14] BL, 94 ; ȘI, II$_1$, 126 ; DA ; DU ; CJ, 48.

[15] FME, II, 56 ; CA, 208 ; Amp. II, 291 ; DSM, 10 ; MCS, 50 ; CJ, 47 ; DGS, 22.

[16] FME, II, 61 ; CA, 211 ; Amp. II, 307 ; DSM, 18 ; CJ, 47.

[17] IP, 264 ; BLB, 94 ; GA, 119 ; HEM ; CN ; LE ; DV, 10 ; DDRF ; DS, 44 ; NI ; ȘI, II$_1$, 300 ; VIN, 170 ; PS ; TDRG ; ALEXI, W ; BT, 413 ; B, 600 ; GLB ; DU ; RVV, 222 ; PP, 339 ; TS, 13 ; CADE ; SCRIBAN, D ; BBH, 222 ; FME, V ; ER, III, 407 ; DL ; DM ; CA, 237—238 ; GO, 95 ; CVS, 224. vezi H, 1—XVI.

[18] BD, 182.

[19] B, 565 ; CA, 237 ; Amp. III, 379 ; DSM, 18 ; MCS, 56 ; DER, IV, 44 ; CJ, 49 ; CtAx, 197. II, IV 83, X IV 395, 21

[20] B, 565 ; CNS, 581 ; CA, 238 ; Amp. III, 391 ; DSM, 18 ; DER, IV, 44 ; CJ, 49 ; CtAx, 202 ; DGS, 44.

[21] Amp. IV, 290 ; CSN, 290.

[22] MCS, 56.

[23] MM ; LE ; NI, 78 ; VIN, 157 ; TDRG ; BT, 411 ; B, 564 ; GLB ; LU ; RVV, 122; TS, 14—15 ; TA, 156 ; CADE; SCRIBAN, D; DL; DM; TeS, 1050; DLR ; H,XIV, 21, 358

[24] AT, 132 ; JO, 54 ; BLB, 94 ; NI ; VIN, 130 ; ȘI, I, CCXXXV ; TDRG ; DA ; TS, 16 ; CADE ; SCRIBAN, D ; DLR.

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

Mai răspîndite sînt însă sinonimele provenite de la fr. *bordeaux*[109] : *bordó* (Bîz, Bm, Ct, St, Vî), *bórdo* (Bî, Ci, Str), *bordóu* (Bc), *poamă bórdă* (Mg), *bordeáncă*[110] (Ci).

Izolat, *cabernéta francă* (Bun), *caberfránca* (Eu), *fránca* (St) și *poama fráncă* (Eu) numesc soiul francez *cabernet franc*[111], o varietate asemănătoare cu *cabernet sauvignon*, dar cu ciorchinele mai mic și boabele mai dese.

Chardonnay[112] — *pinot Chardonnay* este răspîndit mai ales în regiunile viticole ale Moldovei, fiind cunoscut sub numele de *șardonél* (Fs), *șardoné*[113] (Ct), *șardoneáncă* (Ct, Lv, Pp), *șardónă* (H, Ha), *cardonái* (Cl), *poamă de Șardónia* (Ct, Md), *pinoșárdă* (Le, St), *poamă șardónă* (Ip, Mx, SN).

Muscadélul[114] (cf. fr. *muscadelle*) apare mai ales în zonele viticole sub forma *muscádă* (Bl, Hv), *muscadél* (Bîrn), *muscadélă* (Tru), *poamă muscadélă* (Hs, Tr), *muscadélă* (Na), *muscadé*[115] (PM).

Dintre soiurile de masă franceze foarte răspîndit este în Moldova *muscatul*[116] (cf. fr. *muscat* ; Bsa, Cos, Ctr, Er, H, Ic, Lț, Os, Td, To, V), numit și *mușcát*[117] (J, Ln, Ru), *musăcát* (Ht, Sî), *musăcátă* (Ht) Mov), *mustcát* (Ct).

De cele mai multe ori cuvîntul este precedat de determinantul *strugure* sau *poamă* și își păstrează astfel rolul de adjectiv variabil[118] : *strugure muscát* (Ds, Cn, Cț, Mt, Ru, Sn), *struguri muscáți* (Ml, TF), *poamă muscátă* (Ep, Ll, Mn, Of, Per). Alteori, însă, își pierde această funcție și se substantivează :

a) cînd este urmat de un adjectiv calificativ : *muscát alb* (Ct, Fs, SP), *muscátă albă* (Cg, G, Mov, NB), *muscát negru* (Ct, Cuț, Fî, Gr), *muscátă neagră* (Cj, Fl), *muscát bun* (Cp), *muscátă bună* (Db, Dd).

b) cînd este urmat de determinări care arată varietatea: *muscát hambúrg*[119] (Ap, Ben, Căl, Cl, Cș, Fa, Gîl, Hi, Hs, Izv, Md, NB, Pun, Run, Tța, Șl, Șș, Ue), *muscát de Hámburg* (Ax, Bîz, Fs, Gc, Lț, Sil, Vc, Voi, Vș), *muscát de Hambúrg* (Czg, TF), *muscát hambúrg negru* (Sch), *muscát hambúrc* (Bc, Hs), *muscátă hambúrg* (MD), *muscát otonél* (Ax, Ben, Boh, Căl, Cl, Cmă, Ctr, Cuc, Ds, Mic, Mz, O, Oc, On, Ru, SP, Sch, Ue), *muscál de otonél* (Ce).

---

[109] DV, 11 ; DS, 49 ; VIN, 158 ; NI ; RVV, 122 ; BIV, 307 ; CNS, 134 ; CA, 359 ; Amp. II, 245 ; GO, 97 ; CVS, 273.

[110] GO, 99.

[111] B, 580 ; BT, 422 ; AP, 23 ; TV, 37 ; RVV, 123 ; CNS, 130; Amp. IV, 107.

[112] VVA, IV, 6 ; TV, 37 ; BV, 58 ; BBH, 188 ; FME, II, 41 ; ER, III, 407 ; CNS, 149 ; CA, 337 ; Amp. II, 321 ; CJ, 51 ; CVS, 265.

[113] Amp. II, 321.

[114] BT; 427 ; GV, 46 ; B, 586 ; RVV, 125 ; TS, 14 ; TV, 37 ; BV, 67 ; BBH, 196 ; FME, IV ; ER, III, 407 ; CNS, 455 ; CA, 345 ; Amp. V, 191 ; CVS, 270. LM, 93 înregistrează și forma *muscatél*.

[115] CA, 345 ; Amp. V, 191.

[116] COSTINESCU : AFP ; DL ; DM. Cuvîntul, cu funcție adjectivală (= cu miros de tămîios), pare a fi cea mai veche denumire franceză apărută în limba română pentru a denumi o varietate de struguri.

[117] Cf. DLR.

[118] DLR îl atestă ca invariabil (!).

[119] HUȘI, 79 înregistrează cuvîntul fără accent.

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

u varietatea *muscat de Hamburg*[120] au mai fost înregistrate și le : *hambúrg* (Bgi, Cer, Cti, Cuc, Czi, Ic, J, LD), *hánburg* (Ml), [121] (Hl, Mih, PL, St), *ambúrg* (Ln) și *hambúrb* (Boc), iar pentru *Ottonel*[121] : *otonél*[123] (în toate zonele viticole ale Moldovei), *otonél* , Cu), *otonélă albă* (ȚD), *otonél tămîios* (To), *motonél* (< fr. *motto*- ume dat pentru *muscat Ottonel*" ; Ct). Izolat a fost întîlnit cuvîntul (de la *muscánă* „nucșoară, fructul aromat al nucșorului" ; Mg), care te în general varietatea *muscat*.

eori se fac confuzii între denumirea de *muscát, -ă* („tămîios") și („plantă decorativă") și apar denumri ca : *mușcátă* (Ct, Mt), *muș*- Hs), *mușcátă de Hambúrg* (Bu, Sm), *mușcát hambúrg* (Fa), *mușcál* (Tî, Vî), *mușcál otonél* (Cu, Lț), *mușcáta lui Otonél* (Mt, Sm)[125].

otul[126] (cf. fr. *pinot*) este un termen general care numește cele trei ale soiului francez. Mai frecvent apar forme de tipul : *pinót* (Cozia, , *pinó* (Fs), *penóu* (O, Ve), *pinóu* (Ct), *pinótă* (Ci, Hu), *pinlótă* (H). multe localități însă există denumiri speciale pentru fiecare soi de *not noire*[127] > *pinóu negru* (B, Cz), *pinót negru*[128] (Cozia, Vl), *pinó* u), *pinóu nuár* (Ct), *pinó noár* (Cmă), *pinót nuár* (Ue), *pinó roș* (*Pun*) ț, Hu) ; *pinot gris*[129] > *pinó gri*[130] (Bîrn, Bîz, Boh, Cer, Cl, Cmă, Ru), *pinót cenușiu*[131] (Cma), *pinót gri*[132] (Boc, Cîg, Lț, Vl), *pinó griu ót vînăt*[133] (Cl), *pinó gri* (Str), *pinóu alb* (M, VG), *franchă pinó* (Eu, mă *franchă* (Ce, Ct), *poamă gri* (Boc, Fo) ; *pinot blanc*[134] > *pinó blanc nót blanc* (Ct), *pinó alb* (Su) și *pinót alb*[135] (Fo).

VVA, III, 105 ; RVV, 126 ; TS, 14 ; TV, 37 ; NV, 304 ; FME, IV, 102 ; ER, LTR, XI ; CA, 217 ; Amp. III, 95 ; OV, 233 ; DSM, 13 ; DPA, 76 ; MG, 51 ; , 454 ; DLR ; CJ, 48 ; DGS, 24 ; HUȘI, 39 ; GO, 97 ; CVS, 216.

BD, 182 înregistrează cuvîntul fără accent.

BT, 432 ; GV, 40 ; B, 594 ; AP, 22 ; TS, 14 ; TV, 37 ; NV, 302 ; FME, IV, ER, III, 407 ; AFP ; CD, 49 ; CS, 104 ; BDV, 94 ; MV, 122 ; BIV, 311 ; ; CA, 369 ; Amp. III, 145 ; OV, 242 ; DPA, 126 ; DSM, 14 ; DER, III, 454 ; , 33 ; HUȘI, 83 ; CVS, 279.

FME, IV, 337 ; CD, 49 ; CS, 104 ; CNS, 472 ; CA, 369 ; DPA, 126 ; BD, 182. CN, 472 ; CA, 369 ; Amp. III, 145 ; CVS, 279.

S-ar putea presupune, cel puțin pentru *mușcat, -ă*, că sînt și formele învechite *uscat* (vezi DLR).

NI ; PV, 10 ; FME, IV ; LTR, XII.

BT, 423 ; B, 582 ; AP, 23 ; TS, 12 ; TV, 37 ; BV, 50 ; BBH, 182 ; FME, IV, 52 ; MV, 126 ; BDV, 101 ; BIV, 309 ; CNS, 554 ; CA, 364 ; Amp. III, 329 ; ; OV, 240 ; DER, IV ; 754 ; CJ, 52 ; HUȘI, 98 ; CVS, 276.

RVV, 123 ; CD, 52 ; BIV, 309 ; CNS, 554 ; Amp. III, 329 ; GO, 79 ; LTR, , 182.

AP, 21 ; RVV, 124 ; TS, 12 ; TV, 37 ; BV, 53 ; BBH, 184 ; FME, IV, 623 ; 107 ; CD, 50; CS, 100 ; MV, 118 ; BDV, 96 ; BIV, 298 ; CA, 339 ; Amp. III, 238 ; DPA, 118 ; DER, III, 754 ; CJ, 51 ; HUȘI, 96 ; GO, 97 ; CVS, 267.

Amp. III, 297 .

LTR, XII.

AFP.

RVV, 124.

AP, 21 ; RVV, 124 ; TS, 13 ; TV, 37 ; BV, 56 ; BBH, 187 ; FME, IV ; BIV, 119.

RVV, 124 ; LTR, XII.

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

Selection carrière[136] e numit : *selecțión*[137] (Boh), *selecțón* (Bg, Sf), *selecsión* (Bîrn, Cc, Cm, H), *silicsón* (Mg, Vu), *selecsión cariér* (H), *selecsón* (Mg, Mx), *sîlicțión* (Mv), *selectión* (Run, Td), *selectión cariére* (Ge, Oc), *celecsión* (Gj), *selecslión* (Cl).

Acești termeni au apărut în limba română după anul 1930, dată la care soiul de struguri *selection carrière* a început să se impună în cultură în Moldova și Muntenia[138].

Mai rar se întîlnesc în Moldova unele cuvinte care numesc varietățile *cinsaut, oporto* și *castel* : *cinsaut*[139] > *poamă cinsáltă* (Cj), *cinsanét*[140] (Bm, Dl), *poamă cinsanéltă* (Bn), *samsón*[141] (Cș, Gn, IN, Sn), *samusó* (Bu), *sansón*(Cț), *sensón*[142] (Bol), *sensó*[143] (Cozia), *șensó* (Su); *oporto*[144] > *opórto* (Ber, D), *apórto* (LC, Tr) ; *castel* > *castél*[145] (Cș, Td), *castéltă* (Bm, Uc).

B. DENUMIRI PENRRU SOIURI HIBRIDE AMERICANE ȘI FRANCO-AMERICANE

Tot la sfîrșitul secolului al XIX-lea și tot prin intermediu francez pătrund în limba română denumiri pentru hibrizii producători direcți americani și franco-americani[146]. În general cuvintele și-au păstrat forma de bază din limba de origine, adaptîndu-se numai sistemului fonetic al limbii române, și doar în cîteva cazuri, pentru cuvîntul străin au fost create sinonime.

a. DENUMIRI PENTRU HIBRIZI AMERICANI

Delaware[147] a fost introdus în România după 1880. Strugurii sînt albi, uneori rozii, cu boabele foarte mărunte. Datorită faptului că se coace de-

---

[136] B, 588 ; RVV, 125 ; TS, 14 ; CSN, 621 ; CA, 286 ; Amp. III, 535 ; DPA,102 ; GO, 97 ; CVS, 250 .

[137] Amp. III, 535 ; BD, 182.

[138] Cf. CVS, 250.

[139] BT, 425 ; B, 581 ; GV, 40 ; PV, 10 ; RVV, 124 ; TS, 12 ; BBH, 216; FME, II, 71 ; PSS, 123 ; BI, 149 ; CA, 221 ; Amp. II, 403 ; DSM, 14 ; MC, 52 ; CJ, 48 ; DGS, 26 ; HUȘI, 65 ; GO, 97.

[140] Amp. II, 403.

[141] CV, I, 7 octombrie 1949, p. 32 ; Amp. II, 403 ; BD, 182.

[142] BD, 182.

[143] Amp. II, 403.

[144] PS ; B, 590 ; GV, 45 ; AP, 23 ; RVV, 124 ; TS, 12 ; BBH, 172 ; BIV, 311 ; CNS, 517 ; CA, 319 ; Amp. III, 277 ; DPA, 110 ; CJ, 51 ; HUȘI, 39, 65, 83 ; CVS, 259. Este un soi de origine portugheză venit la noi prin intermediu francez.

[145] BT, 425.

[146] Hibrizii producători direcți „au luat naștere după apariția filoxerei în Europa ca o încercare de a reface viile distruse ; au fost aduși din America (hibrizi producători direcți vechi sau americani) sau au fost creați în Franța, prin altoirea speciei europene, nerezistentă la filoxeră, pe viță de origine americană“ (TS, 3), căpătînd numele de hibrizi producători direcți noi sau franco-americani.

[147] VVA, VI, 186—189 ; LC ; TS, 12 ; CH, 20 ; FME, III ; GH, 8.

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

vreme, în Moldova e răspîndită cu numele de : *poamă de vară* (Gîg, Red), *poama din vară* (Ar), *poama de la vară* (Ct, L), etimologii populare pornind de la numele străin *Delaware*, apreciat ca motivat, prin coacerea, vara, a strugurilor, deşi iniţial el s-a răspîndit în toată Europa cu numele localităţii americane *Delaware*, unde a fost creat[148].

I se mai spune : *delvár* (Nz), *delavár* (Be, But, Cer, Cv, Cbî, Gc, Frm, Mic, Rch, SN, Su), *delevár* (Boh, Cti, Hţ, ŞM), *delivár* (Bru, Gj, Pun, Su, Td, Zã), *dilavár* (O), *delvárã* (Ar, Eu, Mg), *delavárã* (Boh, Bg, Ghi), *delevárã* (Sţ), *deleváre*[149] (Pa), *delivárã* (Bez, Bgd, CV, Ld, Ll, M, Pa, Ra, Ve), *dilavárã* (Stu), *delivárd* (Ar), *delivárcã*[150] (Mg), *delivárdã* (Ep), *delivárt* (Eu), *delivór* (Cp), *delvár roz* (Fa), *delavár roz* (Ghe), *delavár albã* (Co), *delivár alb* (Mg), *delivár negru* (Mj), *delivár roz* (H), *delivór alb* (Bîrz). Într-o singură localitate este numit *tămîios di la vară* (Li).

Noah[151] este un producător direct american cu strugurii albi-verzui, introdus la noi în 1889[152]. Formele *noáh*[153] (Căz, M) sau *nóah* (Cmă, RV) sînt puţin răspîndite în Moldova. În schimb, apar cuvintele *noh* (Ig, Zr), *nóha* (DM, In, J, Mu, Răz) şi *nohá* (GV, Sţ, Tt), ca urmare a unei contrageri, iar de la acestea, prin epiteză, s-a ajuns la formele *nohán* (Bsa, Căz, Cer, Co, Corn, M, Pţ, Rch, Rz, Sto, Tt, Tz, Vu şi în toate localităţile din judeţele Bacău şi Neamţ), *nóhan* (AV, Buş, Lip), *nohánă* (Ceş, Cie, Gj, Har, Pal, Sţ), *nohám* (Coş, Gg, Hîr, Izv, Me, Ppo, Sch, SP, Ue), *nuhámă Sch)*, *nóhac* (Căt, Dţa, Lca, Pj).

Uneori, circulă cuvintele *novác*[154] (jud. Botoşani), *novácă* şi *poamă novácă* (Li), prin schimbarea fricativei laringale surde în fricativă labiodentală sonoră.

Izolat la Iaşi (Bta) şi mult mai frecvent în judeţele Botoşani (Cz, Dţa, Hş, In Lm, Of, Pă, Sah, Sza) şi Neamţ (Bah, Bat, De, Ir, Ll, Poi, ŢD), este răspîndit termenul *nóva*[155]. Deşi DLR propune o etimologie maghiară, credem că *nóva*, cel puţin în nordul şi nord-estul Moldovei, provine, prin apocopa lui *c*, din *novác*.

Alteori termenului de bază îi urmează un adjectiv calificativ : *nohán alb* (Fa, Gl, M, Md), *nohán negru* (MC, Sch), *nohán galben* (M), *nohánă neagră*, (B), *noh negru* (Ig), *nóhă albă* (Ii, Vţc), *nóhă neagră* (Vţc), *núhă albă* (Ct,

[148] *The Encyclopaedia Britannica*, Fourteenth edition, volume 7, London—New York, 1929, p. 151.

[149] BD, 182.

[150] *Ibidem.*

[151] Numele vine de la *Noah*, un personaj al *Vechiului Testament*, căruia îi sînt atribuite „descoperirea culturii viţei de vie" (*The Encyclopaedia Britannica*, volume 16, p. 476) şi „invenţia vinului" (*Grolier Encyclopedia*, New York — Toronto, volume 15, p. 69).

[152] CH, 19.

[153] NV, 23 ; BVV, 48 ; VVA, V, 171—179 ; LC ; DPD, 68 ; TS, 12—14 ; CH, 19 ; FME, III ; LTR, IX ; GH, 8.

[154] Forma apare şi în R.S.S. Moldovenească.

[155] TS, 12 ; GH, 8 (trecută în paranteze pe lîngă *noah*) ; atestat la Caracal (LR IX, 2, p. 19) şi în general în Oltenia (GLOSAR, OL, 73) ; BD, 182.

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

Mă), *núhă neagră* (Pă), *nóvă albă*[156] (Fr, TF), *nóvă neagră*[157] (Bo), *nóvă italiană*[158] (Of), *novác alb* (Lm).

Mai puțin răspîndite sînt însă denumirile altor specii de hibrizi:

Clintón[159] (Ct, MgS, SH), *lintón* (Bce), *lintónă* (Bcc, Ip), *glintón* (Pg), *poamă clintón* și *poamă clintonă* (în jud. Botoșani) < fr. *Clinton*); *otélo*[160] (Pă), *otél*[161] (Lam), *otélă* și *poamă otélă* (Buș), *hotélă* (Băh), *otélă albă*[163] (Dd) și *otélă neagră*[164] (H), pentru varietatea *Othello*[165]; *jachél*[166] (Do), *jaghél*[167] (Fs), *jichéi*[168] (Bț), *jachélă și poamă jachétă* (Ct, Fl), pentru hibridul *Jacquez*[169]; *blánc*[170] (In, J), *bláncă* (In), *blanb* (Bo), *bland negru* (Hă) pentru *Blanc*. În județul Botoșani e întîlnită destul de des varietatea *isabelle*[171] sub numele de *izabélă* (Cș, Gri, Mh, Mnd, Suh), *poamă izabélă* (Ag, Ib, MR) și *zabélă* (Cș, MR, Sor).

b. DENUMIRI PENTRU HIBRIZI FRANCO-AMERICANI

În jurul anului 1900, odată cu introducerea producătorilor direcți americani *isabelle, taylor, noah, clinton, blanc-définance, delaware etc.*[172] *au* apărut în podgoriile românești „forme noi ale acestor specii obținute în Franța, hibrizi denumiți franco-americani"[173]. Dintr-un număr destul de mare[174], mai răspîndiți în Moldova sînt: *terras, seibel, coudere, gaillard, castel* și *Ferdinand de Lesseps (fraga)*. În limba română cuvintele respective reproduc denumirea franceză a soiului de struguri. În Franța, acești termeni provin de la numele hibridatorilor care le-au creat[175].

---

[156] BD, 182.
[157] *Ibidem.*
[158] *Ibidem.*
[159] NV, 21; VVA, VII, 91; DPD, 68; TS, 16; CH, 19; LTR, IX.
[160] BD, 182.
[161] GLOSAR, OL, 76.
[162] *Ibidem.*
[163] BD, 182.
[164] *Ibidem.*
[165] BVV, 26; VIN, 129; VVA, V, 160—170; DPD, 68; BH, 80; TS, 12—14; CH, 20; FME, III; GH, 9.
[166] GLOSAR, OL, 56.
[167] BD, 182.
[168] GLOSAR, OL, 57.
[169] NV, 18; BVV, 48; NP, 6; BT, 428; VIN, 128; TS, 14; CH, 21; FME, III, LTR, IX; BD, 182. Este un hibrid cu bobul negru-violet, introdus la noi în 1889.
[170] NV, 21; TS, 13; CH, 19; GLOSAR, OL, 7; BD, 182.
[171] BVV, 48; VIN, 157; VVA, V, 203—210; TS, 16; CH, 18; FME, III; GH, 9; BD, 182.
[172] CH, 18—21, dă o listă de 13 soiuri de hibrizi producători direcți vechi (americani) răspîndiți în podgoriile românești.
[173] TS, 11.
[174] CH, 22—48 dă un număr de 13 hibrizi franco-americani, cu foarte multe varietăți.
[175] Cf. VVA, VII; DPD, 6—9; FME, III.

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

Terásul[176] sau *terázul*[177] (cf. fr. *Terras*) este un hibrid cu boabele mici, negre, cu miezul incolor și moale, introdus la noi „în 1895 de d-na O. Bengescu în viile sale de la Sărata—Monteoru, județul Buzău"[178]. S-a răspîndit repede în toate regiunile de la șes, și astăzi se întîlnește în toată Moldova cu numele de *terás*[179] (Bgd, Co, Pa, Ru, Sîr, Tn, Vu), *terásă*[180] (Ag, Be, Bci, Boz, Cli, CV, De, DM, Frm, Ghi, Gș, Ir, Ll, MC, Mic, Mu, Plu, Poi, Ra, Sp, Te, Ve), *terésă* (Cm, D, Ms, Pn, Rd, Tb), *terésă* (Bi), *teráz* (Dri, Ml, Rch, Sbo, ȘM, Zn), *terázã* (Er, J, Ld, Lm, Sa, Su, Tt, Urs), *tereázã* (Băd, Boh, Corn, GB, Gdi, In, Izv, MC, Pl, Sil, Uchi), *terezói* (Hș), *tirás* (Ar, Bl, Cmă), *tirásă* (D, Sp, Vî), *tiriásă* (Cie), *tiráz* (Ts), *tirázã* (Bh, Bz, Hîr, Sto, T), *tireáz* (Bgi), *tireázã*[181] (Bda, But, Dra, Har, Ig, Lo, MD, O, Pă, Pîr, Pni, Răz, Sh, Stu, Șt, VT), *tireázã*[182] (De, Ra). Cîteodată, aceste forme sînt precedate de substantivul generic *poamă*.

De cele mai multe ori cuvîntului de bază i se adaugă un adjectiv calificativ pentru precizarea culorii, mărimii sau a perioadei de coacere: *terás negru* (Bah, Sîr), *terásă neagră* (Bh, ȚD), *terásă albă* (ȚD), *teráz negru* (Sch), *terázã neagră* (Fa, Uc), *tereázã neagră* (Ha, Pd, Să), *tereázã albă* (Ha,) *tirás alb* (LD), *tirásă neagră* (Bh, LD), *tiráz alb* (Ts), *tiráz negru* (Ts), *tirázã albă* (Mg), *tirázã neagră* (Bud), *terás varátic* (Fr, Hu), *tirás nohán* (Li, Pu), *tirásă mărunță* (To).

Coudérca[183] (cf. fr. *Coudere*) este un hibrid cu boabele roșii, negre, ovale, cu pielița tare.

E întîlnită sub numele de: *cudércă*[184] (jud. Iași, Ben, Ceș, Cl, Co, Coș, Gdi, Ig, Lh), *codércă* (Băd, Rch,) *codircă* (J), *cudérc* (Cmă, Ru, Sch), *cudírc* (Bo), *cudír* (Bn), *cudiră* (Mg, PL), *cúdric* și *cúdrică* (Co), *gudércă* (Vj, Vțc), *gutércă* (Vș), *gudérc* (Dri), *cudércă albă* (Gș), *cudércă neagră* (Gș), *cudérc alb* (Sch), *cudérc roz* (Sch), *cudér* (Gi, Is, Su), *cudercúță* (Gn, Il, Rz), *cudérgă* (Cl, Cu, Su).

Gaiárda (cf. fr. *Gaillard*) este atestată în lucrări de specialitate numai cu numele franțuzesc[185]. În graiurile din Moldova i se zice: *gaiárdă* sau *poamă gaiárdă* (Bs, Ceș, Fn, Frm, Fs, Izv, Pt, Rm, Su, Vu), *gaiárd* (Bv, Cmă, Coș, Cv, Gc, Md, Ppo, Vc), *gaiérdă* (CV), *gaiérd* (Ic), *găiárdă*[186] sau *poamă găiárdă* (Cie, Cu, Rd, Vî, Vo), *găiárd* (Corn, Răz), *gaiárdă rară* (Coz), *struguri gaiárzi* (So), *gaiádră* (Bl), *gaiardúță* (Ht, Pîr).

---

[176] LC; BS, 53; BH, 73; TS, 13—16; CH, 11; FME III; GH, 10.
[177] DL; DM.
[178] CH, 11.
[179] BD, 182.
[180] DL; DM; BD, 182.
[181] BD, 182.
[182] *Ibidem*.
[183] VVA, VII, 158—167; DPD, 10—26; BS, 52; BH, 9—26; TS, 13—16; CH, 42—44; FME, III; GH, 12; LTR, IX.
[184] BF.
[185] VVA, VII, 167; DPD, 10—26; BH, 74; TS, 13, 15; CH, 46; FRE, III; LTR, IX.
[186] GLOSAR, REG.

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

Pentru varietatea *Seibel*[187] (cf. fr. *Seibel*), în Moldova se întîlnesc următorii termeni : *síbel* (Vn), *sébel* (Vc), *síber* (In), *séber*[188] (Cer, Coș), *séibel* (Co, J), *séibăr* (Ră), *síberă* (Cie), *séberă* (Izv), *séveră*[189] (Cv), *seibereá* (Ig), *sáibăr* (VI), *séiberă neagră* (Sch) și *scíbel negru* (Ru).

Cel mai adesea se întîlnesc însă formele *záibăr*[190] (Cl, Cti, De, Dri, Fe, Gș, Hîr, Hș, M, Rz, Su, Șș) și *záibără* (Bez, Boh, Cz, Dra, LD, MC, Răz, Ve).

Uneori apar și variante fonetice de tipul : *záibîr* (GBî), *záibor* (Ppo), *záibur* (St), *záidor* (Vș), *záibră* (St), *záibru* (Nz), *zéiber* (Zr), *záibăl*[191] (M) și *jaibăr*[192] (Ct).

Rar apar și denumiri pentru alte varietăți hibride cum ar fi : *castél*[193] (Bah, Bda, Brț, Co, Cti, Er, Fl, J, Ll, Sil), *castélă* (Co, J), *poamă castélă* (Dă, Pc), *castelúș* (Cș) și *castelâș* (MD) pentru francezul *Castel* ; *gámă*[194] (Ct), *poamă gámă* (CJ), denumirea pentru varietatea *gamy*[195] ; *concord*[196] (Bec, Ha), *concórdie* F(s), *concórdă* (G), *concúrd* (Si), *conucórd* (SP, Tom ; cf, fr. *Concord*).

Pentru varietatea *ananas*[197] (cf. fr. *ananas* ; Ag, Bi, Bn, Cl, Cz, Di, In, MD, NZ, Pni, Plu, Suh, Tp, Vă, Vd, Zăi) au fost înregistrate variante formate prin : disimilări vocalice (*anănós*, Bez ; *anonás* ; Bd ; *anunás*, Ft, Gr), diferențieri (*arnanás*, Oț, Pop ; *anlanás*, Și), afereză (*nanás* și *nanásă*, Ct, In), haplologie (*anás* și *anásă*, PM, SM). Rar apar formele : *ananós* (Te, Ur), *ananásă* (Ll), *ananoásă* (Ur), *anaás* (Ct), În cîteva cazuri cuvîntul de bază este urmat de un adjectiv : *ananás roș* (Ghe), *ananás negru* (IC), *ananásă neagră*[198] (Di).

Pentru *aramón*[199] (cf. fr. *aramon* ; Ig, RN) s-au înregistrat forme datorate unor asimilări consonantice (*aramór*, In, Vd), disimilări vocalice *arămón*[200], Na ; *arumón* ; Db), propagări (*aramórn*, CM), metateze (*aranóm*; Tp) sau diferențieri (*arnamón* ; Sc ; *arlamón*, Oț).

Hibridul *Ferdinand de Lesseps*[201] e întîlnit cu numele de *feridinánt* (Cz, II), *ferdinándă* (Cj) și *poama lui Ferdinánd* (Mg). S-a impus însă o creație

[187] VVA, VII, 175—182 ; LC ; DPD, 10—26 ; BS, 49 ; BH, 9—26 ; TS, 13—16 ; CH, 23 ; FME III ; GH, 10 ; LTR, IX.
[188] BD, 183.
[189] *Ibidem.*
[190] Forma este atestată în Oltenia, la Caracal (LR IX, 2, 20) ; GLOSAR, OL, 126 ; BD, 183.
[191] BD, 183.
[192] BD, 182.
[193] VVA, VII, 154—158 ; LC ; DPD, 27—37 ; BH, 71 ; TS, 13, 15 ; FME, III.
[194] GLOSAR, OL, 81.
[195] BT, 424 ; PV, 10 ; TV, 37 ; BV, 82 ; CH, 22—23 ; FME, II.
[196] NV, 22 ; BVV, 48 ; VVA, VI, 178—182 ; TV, 13.
[197] DV, 10 ; DS, 38 ; VIN, 147 ; GLB, 14 ; CA, 402 ; GLOSAR, OL, 3.
[198] GLB.
[199] VVA, VI, 293—321 ; BT, 425 ; PV, 10 ; BV, 83 ; TS, 13 ; FME, I ; CA, 402.
[200] BD, 182.
[201] AP, 25 ; TS, 13 ; CH, 23 ; CNS, 279 ; Amp. IV, 477.

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

semantică pe teren românesc, *fragă*[202], datorită gustului pe care îl au aceşti struguri (Bdn, Boz, Bru, Nz, Pş, Răz, Să, Tp, Tre, Tş, Uch şi în toate localităţile din judeţele Iaşi şi Botoşani) şi o serie de derivate şi compuse de tipul : *frăghie* (Bgd, CV, Să, SM), *fragúică* (CM, Ms), *frăgulie* (Dă), *frághie* (Bud), *frăguşoáră* (Ms), *poama frágului* (Cm, Lr), *poamă frag* (Hn), *poamă fragă*[203] (Iaşi, Botoşani).

De multe ori cuvîntul este însoţit de un adjectiv : *fragă albă* (Ag, Bda, Cş, Cuc, F, Fs, MC, Păş, Pl, Sîr, Şc, Ţn, Vc, VT), *fragă neagră* (Ag, Bda, Cş, F, Fs, MC, MD, O, Păş, Pl, Sch, Sîr, Şc, Ţn, Vc, VT), *fragă galbenă* DM), *fragă verde* (DM), *fragă roşie* (Cuc, Ţn).

În cîteva localităţi, datorită determinantului *strugure* apar denumirile : *frag* (Cga, Dri, Hi, Rn, Vic), *frag negru* (Dri, Gş, Pun, Rz) şi *frag alb* (Cl, Gş, Pun).

IV. *CUVINTE DE PROVENIENŢĂ MAGHIARĂ*

Cadárca[204] (cf. magh. *Cadarca*) este întîlnită cu acest nume la Cotnari, Huşi şi în judeţul Iaşi (Frm, Md). I se mai zice *cadárgă*[205] (Crs, Pd), *gadárcă* (Dl, Pă) şi *gudárcă* (Pb, Pe), *gadárgă* (Fl), *cardárcă* (Gj), *cadárcă neagră*[206] (Md).

Termenul *furmínt*[207] (cf. magh. *furmint*) e răspîndit în centrul Transilvaniei şi în zonele viticole ale Moldovei cu excepţia Cotnariului. De cele mai multe ori, se confundă cu *grasa*. În Moldova i se zice *formét* (Mr, Vc), *furmínt* (Bi, Co, Cm, M, Oc), *formínt* (H), *furimínt* GB), *fortmínt* (Dş), *poamă formíntă* (Mt), *furmíng* (Cl), dar şi *şîpón* (Eu), *jipón* (Dd), *şipón*[208] (Cm ; probabil o infleunţă din Iugoslavia, unde *furmíntului* i se zice *şîpón*), *tókay*[209] (Gîl) şi *poamă de tokay*[210] (Coş).

Alături de aceste cuvinte împrumutate apar şi denumiri care reprezintă traduceri ale numelor unor soiuri maghiare (*Regina viilor*, *Perla*).

Regina viilor[211] (soi de dată recentă creat în Ungaria în anul 1916) o găsim răspîndită în foarte puţine localităţi. Datorită culorii boabelor şi

[202] CH, 23. Termenul nu este răspîndit numai la Dealul Mare, aşa cum afirmă autorul.

[203] NI, 56.

[204] BT, 428 ; GV, 44 ; KsC, 326 ; PV, 10 ; TS, 12 ; TV, 37 ; BBH, 170 ; BIV, 292 ; CNS, 138 ; CA, 307 ; Amp. II, 273 ; OV, 241 ; CJ, 50 ; CtAx, 47 ; BD, 182; CVS, 257.

[205] ŞV.

[206] FME III, 407 ; Amp. II, 273 ; CtAx, 47.

[207] BT, 428 ; GV, 44 ; AP, 21 ; RVV, 125 ; TS, 12 ; TV, 37 ; BBH, 171 ; FME, II, 627 ; ER, III, 407 ; LTR, VIII ; CA, 334 ; Amp. II, 605 ; DER, II, 482 ; HUŞI 95 ; BD, 182 ; CVS, 264.

[208] CA, 334 ; Amp. II, 605.

[209] CS, 108 ; CNS, 303 ; CA, 334 ; Amp. II, 605 ; DPA, 115.

[210] LM, 93.

[211] TV, 37 ; K ; BIV, 268 ; CNS, 584 ; CA, 186 ; Amp. III, 403 ; DSM, 8 ; OV, 233 ; MC, 49 ; CJ, 47 ; DGS, 12 ; HUŞI, 78 ; CVS, 208.

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

faptului că se coace devreme e numită *timpurie de aur*[212] (Av, Mă, Lj), *aurită* (Cn), *poamă de aur* (Corl, Tă), *timpurie* (Md), *văratică mare* (Ci).

Se deosebește de celelalte varietăți prin forma aparte a strugurilor (mărime și culoare) și de aceea i se mai spune *poamă aleasă* (Ct, Ma), *aleasa viilor*[213] (Ct, Eu, Dd, H), *regină* (Gs, Mg), *poamă regină* (Bn), *regina viilor* (Ben, Cl, Cîr, Ct, De, Fs, Ic, Oc, Tăl, Vc), *regina vii* (Hîr).

Perla[214] (Bîz, L, St, Sn, Tp), *perla de Csabá* (Ct, Dd, H), *poama perlă* (Co), *perla timpurie* (VI), *poama csabá* (Eu), *ciába*[215] (Ct) și *poama ciábă* (Dd) denumesc varietatea maghiară *(muscat) perla de Csaba*[216].

Prin anchetele indirecte s-au obținut următoarele denumiri : *perla de sabá* (Ig), *perla de sába* (De), *perla de șeába* (Cuc), *perla de csába* (Su), *perla de șavá* (Sn), *perla de csábo* (Bîș), *perlă csábă* (Lț, Oc), *perla de șába* (Căl, Cm).

Pentru maghiarul *honigler*[217] au fost înregistrate variantele : *ónigler* (Eu), *hónigler* (Dd), *onígler* (Ct).

V. *CUVINTE DE PROVENIENȚA GERMANĂ*

Varietatea de struguri *Riesling*[218] (cf. germ. *Riesling* „vin de Riesling") este răspîndită în toată Moldova cu acest nume și nu se face deosebire între *rieslingul de Rin*[219] (originar din Germania) și cel *italian*[220].

I se zice : *rísling* (Bă, Bău, Bîrn, Bol, Bș, Căl, Cl, Cmă, Cru, Cuț, De, Dbr, Ds, Fs, Gc, Her, Hs, IC, Ig, Mic, Ml, Mz, On, Os, Păș, Per, Prun, Sil, Sș, Vc, Vj, VMă, Vv, Zăi, Zr), *rízlind* (Er), *răzlind* (Gc), *răslind* (Ml), *rízling*[221] (Ru), *résling*[222] (Bțș, Cga, Cm, Dm, Frm, J, LD, Md, Pni, Ra, Run, Rz, Sî, Sm, Tp, Uc, Vș), *rézling* (Ax, O), *résting* (Boh), *răzling* (Cg), *răsling* (Ci), *rísling italian* (Cer, Cmă, Fa, Lț, Oc), *rísling de Rin* (Oc), *résling de Rin* (Eu), *rísling nemțesc* (Ct), *rísling alb* (MnS, Sch), *răslind* (Cga), *răzlind* (Cm).

[212] CA, 186.
[213] CNS, 584 ; CA, 186 ; Amp. III, 403.
[214] CA, 182.
[215] BD, 182.
[216] AP, 26 ; RVV, 126 ; TS, 20 ; ER, III, 407 ; MV, 106 ; BDV, 75 ; BIV, 268 ; CA, 181 ; Amp. II, 183 ; DSM, 7 ; DPA, 62 ; MC, 48 ; DER, III, 717 ; CJ, 46 ; HUȘI 39 ; GO, 97 ; CVS, 204.
[217] TS ; FME, III, 89 ; CNS, 370, CA, 282 ; Amp. II, 721 ; GO, 97 ; CVS, 250.
[218] PS ; BT, 430 ; B, 590 ; NI ; PV, 10 ; DRg ; TS, 15 ; BV, 74—78 ; CD, 53 ; BIV, 299 ; CNS, 591 ; CA, 343.
[219] PS ; GV, 44 ; ER, III, 407 ; RVV, 124 ; BIV, 301 ; CNS ; 588 ; CA, 343 ; LTR, XV ; Amp. III, 455 ; DER, IV, 148 ; GO, 97 ; CVS, 270.
[220] PS ; GV, 44 ; BV, 78 ; ER, III, 407 ; CD, 53 ; MV, 119 ; BDV, 91 ; BIV, 55 ; CNS, 591 ; LTR, XV ; CA, 341 ; Amp. III, 425 ; OV, 238 ; DER, IV, 148 ; CJ, 50 ; HUȘI, 39 ; GO, 97 ; CVS, 269.
[221] BM, 360.
[222] BM, 182.

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

Termenul *traminer*[223] (cf. germ. *Traminer*) se întîlnește numai în zonele viticole din județele Galați și Iași (Bîrn, Cga, Cm, Oc, On, Td). Uneori apar și formele *tramín*[224] (Bel, Ft, Rș), *trámner* (Ct), *tramím*[225] (BD), *traminer roz*[226] (Băd), *traminer roș*[227] (Boj), *traminer alb*[228] (Cșt), *tramín roșu*[229] (Hs).

*

Imediat după apariția filoxerei, soiurile nobile de struguri și hibrizii au căpătat denumiri create numai pe terenul limbii române, în special formații adjectivale sau substantivale (nume de arbori, plante, diverse obiecte). Cu timpul, în zonele viticole și rar în alte zone, s-a impus numele aproximativ științific, care a suferit pe terenul limbii române transformări de natură fonetică, morfologică și semantică.

Majoritatea neologismelor din terminologia viticolă, pentru că au apărut recent, păstrează încă aspectul grafic al limbii din care provin, dovedind că nu au putut intra în limba română decît prin scrieri, prin tratate de viticultură și ampelografie. Ele sînt reproduse exact, fără modificări fonetice, citindu-se așa cum se scriu: *alicánte, ananás, aramón, bicáne, castét, cabernét, merlót, pinót, riesling, séibel, selectión* ș. a.

Altele redau exact (sau aproximativ exact) pronunția din limba de origine și se datoresc, în bună parte, specialiștilor din centrele viticole, care pronunțau corect cuvîntul nou: *alicánt, ananá, aramó, bicán, bordó, caberné, cudér, merló, muscadél, risling, savinión, selecsión, șardoné* ș. a.

Cîteva neologisme s-au adaptat potrivit unor schimbări fonetice generale (condiționate și necondiționate), cu caracter sistematic, unor norme specifice limbii române; în mod normal sînt prezente fonetisme moldovenești: închiderea vocalelor finale *(alicántâ, muscátâ, merlátâ)*, fricativele *ŝ, ẑ (ŝaúș)* etc.

În fine, datorită faptului că neologismele au suferit o serie de *accidente fonetice*, modificări de sunete „în condiții speciale, sub influența altor sunete apropiate sau depărtate", fără „caracter sistematic", schimbări „care afectează" *sunetele și fonemele*"[230], se petrec frecvente asimilări vocalice *(merlét* față de *merlot, alegoté* < *aligoté)*, asimilări consonantice *(clintól* < < *clinton, carernét* < *cabernet)*, disimilări vocalice *(anonás* și *anunás* < < *ananas)*, disimilări consonantice *(clintór* < *clintón)*, propagări *(aliclántă* < *alicante, razarchie* < *razachie)*, diferențieri[231] *(arnamón* < *aramon)*, la

[223] LM, 93; AFP; AP, 22; TS; TV; BV, 79; BBH, 177; FME, V, 687; ER, III, 407; PSS, 123; CS, 123; MV, 120; CA, 352; Amp. III, 641; DPA, 120; DER, IV, 699; HUȘI, 90—95; CVS, 272—273.

[224] BD, 182.

[225] CS, 123; CA, 352; Amp. III, 641.

[226] BDV, 96; CNS, 661; CA, 352; Amp. III, 641; OV, 239; CJ, 51.

[227] BIV, 304.

[228] BDV, 96.

[229] Amp. III, 641.

[230] Florica Dumitrescu, *Introducere în fonetica istorică a limbii române*, București, Editura științifică, 1967, p. 29.

[231] Se întîlnește mult mai des tipul de diferențiere numit de Sextil Pușcariu *despicare* (cf. *Limba română*, II, *Rostirea*, București, 1959, p. 119—126).

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

care se asociază adesea etimologii populare *(poama de la vară, mușcăta lui Otonel, (poamă) buchét < bouschet, hotélă < Othello, jachétă < Jacquez ș.a.*

Prin alte accidente, cum ar fi afereza *(ligoté < aligoté, lintón* și *lintónă < clinton)*[232], anaptixa[233] *(conucórd < concord, furimínt < furmint, gamíză < gamză)*, apocopa *(tramín < traminer)*, epenteza *(musteát < muscat, fortmínt < furmint)*, metateza *(carbenét < cabernét)*, formele înregistrate în graiuri se îndepărtează din punctul de vedere al aspectului fonetic de cuvintele din care provin.

În ceea ce privește morfologia, semnalăm trei cazuri mai importante de adaptare a neologismelor: adaptările de gen (prin moțiune și sufixe), aglutinarea și elipsa.

Moțiunea apare datorită acordului de gen al substantivului determinat (care reprezintă un adjectiv al substantivului de bază) cu substantivul generic *poamă*: *afúză (< afuz), alicántă (< alicant), ananásă (< ananas), aramónă (aramon <), bicánă (< bicán), cabernétă (< cabernet), castélă (< castel), castétă (< castet), ceaúșă (< ceauș), clintónă (< clinton), concórdă (< concord), merlótă (< merlot), fráncă (< franc), mischétă (< mischet), mișchétă (< mișchet), muscátă (< muscat), noáhă (< noah), nohánă (< nohan), novácă (< novac), pinótă (< pinot), terásă (< teras)*.

Sufixe. Majoritatea sufixelor sînt diminutive feminine și ele se adaugă unui termen adaptat fonetic, trecut în categoria substantivelor feminine (de ex., *merlót* a trecut prin faza *merlótă* pentru a ajunge la *merloțică*). Cele masculine s-au adăugat direct termenului adaptat, simțit ca substantiv masculin în funcție de terminație.

Iată, în ordine alfabetică, lista celor mai întrebuințate sufixe:

-aș: *casteláș (< castél)*

-(e)ancă: *aligoteáncă (< aligoté), ceasláncă (< ceslá), șardománcă (< < șardónă)*,

-easă: *merloteásă (< merlótă)*

-ească: *merloteáscă (< merlótă), ceaușeáscă (< ceaúșă)*

-(u)ică: *merloțícă (< merlótă), ceaușícă (< ceaúșă), ceoșícă (< ceúșă), terăsúică (< terásă)*

-ină: *alicantínă (< alicántă), muscatínă (< muscátă)*

-iță: *rújiță (< rúja)*

-uc: *ceaușlúc (< ceaúș)*

-uță: *cudercúță (< cudércă), gaiardúță (< gaiárdă)*

-uș(ă): *castelúș (< castél), castelúșă (< castélă)*

Aglutinarea[234] apare cu totul întîmplător și e întîlnită numai în cazul

[232] Afereza nu este numai pierderea unei vocale inițiale, ci, în general, pierderea unui sunet sau a unui grup de sunete.

[233] Anaptixa se produce, de obicei, prin dezvoltarea unei vocale între laterală sau nazală și consoană (sau grup de consoane) și laterală sau nazală.

[234] Fenomenul, aproape inexistent în limba română, are drept rezultat obținerea unui nou termen din două sau mai multe cuvinte distincte la origine (cf. Fernando Lazaro Carreter, *Diccionario de términos filológicos*, Madrid, 1968).

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

unor termeni care în limba franceză formează compuse ce denumesc o singură varietate de struguri. În limba română părțile compusului au fost simțite ca termeni de sine stătători ; datorită și neînțelegerii sensului cuvintelor s-a ajuns la forme ca : *alibúș* și *alicanbúș* < *alicante* + *bouschet (bouchet)*, *pinár* < *pinot* + *noir*, *cabernfránc* < *cabernet* + *franc*, *pinoșárd* < *pinot* + *chardonnay*.

În sfîrșit, elipsa se realizează prin omiterea primului element al compusului (*bușét* și *buschét* < *alicante Bouschet (Bouchet)*, *franc*> *cabernet franc*, *savinión* <*cabernet sauvignon)* sau celui de-al doilea (*afúz*, *-ă* <*afuzali*, *alicánt -ă* < *alicante bouschet (bouchet)*, *cabernét*, *-ă* < *cabernet sauvignon)*.

Apreciind frecvența cuvintelor de diferite origini trebuie consemnat faptul că, în special, cuvintele vechi turcești se întîlnesc în zone mari (*razachie)* sau pe arii compacte mai restrînse (*ceauș* în regiunea Iași — Cotnari), că denumirile pentru varietățile *delaware*, *terras*, *couderc*, *gaillard* și *seibel* sînt răspîndite în majoritatea localităților din Moldova, iar altele, cum ar fi *noah* (cu variantele *nohan* și *nova*) și *castel*, apar mai des în județele Bacău, Neamț și respectiv Botoșani.

Pentru unele cuvinte străine semnalăm apariția unui termen generic aparținînd limbii comune, care înlocuiește un termen special (*turcească* pentru *ceauș*).

Folosite ca denumiri pentru soiuri de struguri au căpătat sensuri noi o serie de împrumuturi mai vechi turcești *(abráș, cicică, cimșir)*. Tot aici trebuie amintite și cîteva cuvinte ucrainene care numesc (în unele localități din jud. Botoșani) numai soiuri de struguri și nu circulă cu sensul pe care-l au în limba de origine (poamă *silvă* < ucr. *sliva* „prună", *poamă aivá* < ucr. *aiva* „gutuie" etc.).

Cuvintele intrate în limba română prin contactul direct cu vorbitorii din țările vecine sînt rare. Ele, în special cele de origine maghiară, sînt rezultatul unor relații de natură economică și au pătruns în limba noastră, într-o perioadă mai veche, ca sinonime ale unor cuvinte existente deja în limbă *(furmintul* denumește *grasa)* sau, într-o fază mai recentă, ca termeni care denumesc noțiuni noi (ex. : *honigler*).

Analiza întregului material luat în discuție duce la concluzia generală că influența cea mai bine reprezentată este cea franceză. Ea cuprinde o arie vastă în subdialectul moldovenesc și numai denumirile pentru varietățile *alicante bouschet*, *bicane*, *chardonnay*, *muscadelle*, *selection*, *carrière* se întîlnesc izolat. Celelalte cuvinte (numirile pentru varietățile *aligoté*, *cabernet*, *chasselas*, *couderc*, *delaware*, *gaillard*, *muscat*, *noah*, *ottonel*, *pinot*, *seibel*) au o circulație mult mai mare și sînt cunoscute aproape în toată Moldova (excepție fac regiunile neviticole).

Celelalte influențe străine (turcă, slavă modernă, germană, sau maghiară) rămîn periferice. Dintre acestea, cîteva cuvinte formează zone compacte numai în anumite regiuni (ex. : *ceaúș*), iar cele mai multe se întîlnesc izolat *(cadárcă, furmint, traminer)*. Excepție face doar cuvîntul *razachie*.

În fine, trebuie subliniat faptul că o bună parte din materialul lexical al acestei lucrări nu este înregistrat de nici un dicționar al limbii române,

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

deși multe cuvinte sînt cunoscute de marea majoritate a vorbitorilor (variantele pentru *aligoté*, *chasselas*, *merlot*, *cabernet*, *pinot*, *delaware*, *gaillard*, *furmint*, *cadarcă*, *riesling* ș. a.).

SIGLE ȘI ABREVIERI[235]

ACP = D. Andronicescu, V. Cociu, I. Poenaru, *Soiuri noi de viță de vie, în Soiuri noi de legume, pomi și viță de vie introduse în cultură*, București, Editura agrosilvică, 1965.

AFP = Ambrosi și Fischer, *Catalogul pepinierilor*, Aiud, f. a.

Amp, I—VIII = Gh. Constantinescu și colab., *Ampelografia Republicii Socialiste România*, vol. I—VIII, București, Editura Academiei, 1959—1970.

AP = M. Ambrosi, *Podgoreanul priceput*, Craiova, 1913.

AV = Dumitru N. Atanasiu, *Durabilitatea viilor americane altoite. Tratat practic de viticultură*, Tîrgu Jiu, 1913.

B = V. Brezeanu, *Tratat de viticultură*, ediție a 3-a, București, 1912.

BAA = D. Bernaz, *Afuz Ali, strugure de masă*, în „Viața agricolă", 1934, nr. 2.

BBH = D. Bernaz, A. Billeau, C. Hogaș, *Tratat de viticultură*, vol. I, Huși, 1937.

BCF = Al. Borza, *Contribuții la flora și vegetația din răsăritul României. Contribuții botanice, Grădina botanică*, Cluj, 1958.

BD = Al. Borza, *Dicționar etnobotanic*, București, Editura Academiei R. S. România, 1968.

BDV = Th. Bejan, V. Dvornic, *Viticultura*, București, Editura agrosilvică, 1954.

BH = Iosif Bahtalovschi, *Cultură hibrizilor producători direcți...*, 1920.

BI = Gh. Bălțatu, *Indicele local de producție la vița de vie (criterii în aprecierea soiurilor de viță)*, Institutul agronomic „Ion Ionescu de la Brad", Iași, în „Analele lucrărilor științifice", București, 1957.

BIV = A. Bulencea, *Viticultura*, București, Editura agrosilvică de stat, 1955.

BS = Iosif Bahtalovschi, *O mică schiță ampelografică*, 1919.

BVV = Petre Balaceanu, *Viile vechi și viile noi*, București, Tipografia „Dreptatea", 1899.

CD = Gh. Constantinescu, *Soiurile de viță roditoare cultivate în podgoria Drăgășani*, în *Podgoria Drăgășani*, București, 1943.

CJ = Gh. Constantinescu, V. Juncu, *Viticultură și vinificație*, București, Editura didactică și pedagogică, 1967.

CN = G. Crăiniceanu, *Nomenclatura româno-latină din istoria naturală*, II. *Nomenclatura botanică*, în „Convorbiri literare", 1889—1890, vol. XXIII.

CNS = Gh. Constantinescu, El. Negreanu, *Studiul însușirilor tehnologice ale soiurilor de viță roditoare (Vitis vinifera sativa)*, București, Editura Academiei R. P. R., 1957.

Ct. Ax. = Gh. Constantinescu, Olga Alexei, *Les cépages roumains — Rumânskie sorta vinograda*, Redacția revistei agricole, București, 1967.

CS = Gh. Constantinescu, *Soiurile de viță roditoare întîlnite în podgoria Alba Iulia*, în *Podgoria Alba Iulia (Țara vinului)*, București, 1946.

CVS = Acad. Gherasim Constantinescu, *Viticultură specială*, București, Editura didactică și pedagogică, 1971.

D Al = R. Delașorogari, *Afigolé*, în „Progresul viticol" 1912, Nr. 8.

[235] Pentru alte sigle și abrevieri, vezi Ion Nuță, *art. cit.*, p. 83—84.

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

DER = *Dicționar enciclopedic român*, vol. I—IV, București, Editura politică, 1962—1966.
DGS = V. Dvornic, L. Gheorghiu, *Soiuri pentru struguri de masă*, București, Editura agrosilvică, 1968.
DL = *Dicționarul limbii române literare contemporane*, vol. I—IV, București, Editura Academiei R. P. R., 1955—1958.
DPA = V. Dvornic, St. Popescu, *Ampelografia și selecția viței de vie*, București, Editura agrosilvică, 1962.
DPO = Am. Desmoulins, *Les producteurs directs*, Paris, [1916].
DRg = R. Delașorogari, *Riesling*, în „Progresul viticol", 1912, nr. 9—10.
ER = *Enciclopedia României*, vol. III, București, 1939.
FME = C. Filipescu, *Marea enciclopedie agricolă*, vol. I—V, București, 1937—1943.
GH = Ing. Grigore Gorodea, *Viile hibrizi producători direcți și agrotehnica lor*, București, Editura agrosilvică de stat, 1955.
GLB = A. Gorovei și M. Lupescu, *Botanica poporului român*, Fălticeni, 1915.
H I—XVIII = B. P. Hasdeu, *Răspunsuri la chestionarul lingvistic*, vol. I—XVIII, 1884, mss. rom. 3 418—3 436.
HUȘI = Ing. Ion Neamțu, ing. V. Maleavin, ing. A. D. Tudosie, *Monografia podgoriei Huși. Aspecte din viticultura plaiurilor moldovene*, Direcția agricolă județeană Vaslui, 1969.
IV = Al. P. Ionescu, *Viticultura practică*, București, 1934.
ÎV = Gh. Constantinescu și colab., *Îndrumătorul viticultorului*, București, Editura agrosilvică, 1963.
K = A. Kaufman, *Regina viilor*, în „România viticolă", 1940, nr. 4.
KsC = V. Kosinski, *Coderca*, în „Progresul viticol", 1912, nr. 12—13.
LE = D. Theophil Lëbel, *Elemente turcești, arăbești și persane în limba română*, Constantinopole — Lipsca, 1894.
LTR = *Lexiconul tehnic român*, vol. 1—18, București, Editura tehnică, 1957—1966.
MCS = T. Martin, *Cultura soiurilor de struguri pentru masă*, București, Editura agrosilvică, 1964.
MM = V. S. Moga, *Manual practic de cultură a viei și fabricației vinului*, București, 1885.
MV = T. Martin, *Viticultura*, București, Editura agrosilvică de stat, 1953.
NP = G. Nicoleanu, *Cum reconstituim viile? Principii elementare pentru reconstituirea cu vițe americane*, București, 1899.
NV = George N. Nicoleanu, *Principii generale pentru cultura vițelor americane în România*, partea I, București, 1892.
NVS = Elena Negreanu, *Varietățile de struguri cu gust tămîios (muscat) întîlnite mai des în România*, în „România viticolă", 1941, nr. 10.
OV = D. D. Oprea, *Viticultura*, București, Editura agrosilvică, 1962.
PS = Nicolae Pop. *Sădirea și cultivarea viei*, Blaj, 1904.
PSS = I. Potec și colab., *Comportarea cîtorva soiuri de struguri în condițiile nefavorabile de vegetație ale anului 1955*, Institutul agronomic „Ion Ionescu de la Brad", Iași, în „Analele lucrărilor științifice", București, 1957.
RP = D. Rădulescu, *Principalele soiuri de viță. Vițele românești*, în „Universul", 1936, nr. 286, 314.
RVV = D. Rădulescu, *Viticultură și vinificație*, ediția a II-a, Craiova, 1928.
TA = Dimitrie Hagi Theodoraky, *Amintiri din trecutul negustoresc, industrial al profesiunilor libere și meseriilor din România de dincoace de Milcov*, Editura ziarului „Viața economică", București, f. a.
TeS = I. C. Teodorescu, *Soiuri rare de vițe în podgoriile românești. Contribuție la ampelografia Republicii Populare Române*, în *Comunicările Academiei Republicii Populare Române*, 1959.

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

TR = I. C. Teodorescu, *Soiuri de viță cultivate în România*, București, Cartea românească, 1926.
VB = L. Văleanu, *Bolgar (Afuz Ali)*, în „Grădina ,via și livada", 1960, nr. 6.
VVA = P. Viala et V. Vermorel, *Traité général de viticulture Ampélographie*, tome I—VII, Paris, 1901—1910.

LISTA LOCALITĂȚILOR ANCHETATE[236]

Aa = Adam, Drăgușeni, Galați
Ac = Adîncata, Suceava
Aă = Agăș, Bacău
Bah = Bahna, Neamț
Băc = Băcioiu, Corbasca, Bacău*
Băh = Băhăceni, Trușești, Botoșani
Băr = Bărăști, Boroaia, Suceava*
Băt = Bănceștl, Mușeniția Suceava
Bb = Bărboasa, Onceștl, Bacău*
BC = Bicaz-Chei, Neamț
Bce = Bucecea, Botoșani
Bci = Buhoci, Bacău*
Bcn = Băcani, Vaslui
Bco = Boscoteni, Frumușica, Botoșani
Bda = Buda, Copălău, Botoșani*
Bdă = Bogdănești, Vaslui
Bds = Burdusaci, Răchitoasa, Bacău
Bdu = Buda, Răchitoasa, Bacău
Bea = Branișlea, Galați
Bei = Boureni, Moțca, Iași*
Ben = Benești, Tanacu, Vaslui*
Bet = Bereșt, Adîncata, Suceava*
Bgh = Bijghir, Buhoci, Bacău*
Bgz = Bogzești, Secuieni, Neamț*
Bib = Bibirești, Ungureni, Bacău*
Bis = Bistricioara, Ceahlău, Neamț*
Blă = Blăgești, Bacău
Bnă = Bodnărești, Arbore, Suceava*
Bne = Bănești, Fîntînele, Suceava*
Boi = Boiștea, Petricani, Neamț*
Boș = Broșteni, Drăgușeni, Suceava*
Bra = Boroaia, Suceava*
Bro = Broscăuți, Botoșani
Bru = Brusturi, Brusturi—Drăgănești, Neamț
B Su = Bozienii de Sus. Dulcești. Neamț*
Bșa = Borșani, Coțofănești, Bacău
Bșt = Botești, Ungureni, Bacău*
Btă = Bolotău, Zemeș, Bacău
Bte = Botești, Neamț*
Bti = Brăcești, Botoșani
Btn = Broșteni, Bahna, Neamț*
Bts = Balotești, Stănișești, Bacău*
Bus = Buscata, Ivănești, Vaslui*
Buș = Bălușeni, Botoșani
Bvi = Bivolari, Dobîrceni, Botoșani*
CăM = Călugăra Mare, Măgura, oraș Bacău
Căt = Cătămărăști, M, Eminescu. Botoșani
Cb = Corbasca*
Cca = Cuca, Galați
Cci = Cotîrgaci, Roma, Botoșani
Ceh = Ceahlău, Neamț
Cer = Cerțești. Galați*
Ceș = Cepești, Bogdăniția, Vaslui*
Cev = Cervicești, M. Eminescu, Botoșani
Cia = Cireșoaia, Slănic—Moldova, Bacău*
Cie = Coroiești, Bogdăniția, Vaslui*
Ciu = Coroiu, Tutova, Vaslui*
Clr = Cîrlomănești—Certești, Galați*
Cja = Cîrja, Murgeni, Vaslui
Cli = Clit, Arbore, Suceava*
Clu = Calu, Poiana Teiului, Neamț
Cmă = Călimănești, Puiești, Vaslui*
CN = Costache Negri, Galați
Cna = Costîna, Todirești, Suceava*
Cnă = Cornățel, Urechești, Bacău*
Cne = Călinești, Bucecea, Botoșani
Cni = Coteni, Buhoci, Bacău*
Coc = Cocorăni, M. Eminescu, Botoșani
Cod = Corod, Galați
Con = Concești, Botoșani
Corn = Corni, Galați*

[236] După fiecare abreviere urmează localitatea (cînd sînt două nume, primul reprezintă satul, al doilea comuna ; cînd este un singur, nume, el reprezintă comuna) și județul. În localitățile însemnate cu * au fost făcute anchete indirecte.

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

Corni = Corni, Liteni, Succava*
CoS = Cornii de Sus, Tătărăşti, Bacău*
Coş = Coşeşti, Ivăneşti, Vaslui*
Coţ = Coţuşca, Botoşani
Cră = Crăcăoani, Neamţ*
Crn = Călugăreni, Dămieneşti, Bacău*
CrN = Cracău, Negru, Crăcăoani, Neamţ
Cte = Cucuteni, Iaşi
Ctr = Cotoroaia, Certeşti, Galaţi*
CuV = Cuza-Vodă. Slobozia, Conachi, Galaţi*
CVş = Cotu-Vameş, Horia, Neamţ*
Cvs = Criveşti, Tudova, Vaslui*
Czi = Cozia, Costuleni, Iaşi
Dha = Dolhasca, Suceava
Di = David, Boteşti, Neamţ*
Dn = Dorobanţi, Nicşeni, Botoşani*
Dni = Deleni, Ion Creangă. Neamţ*
Doc = Dochia, Girov, Neamţ
Dof = Dofteana, Bacău
Dol = Dolheşti, Suceava
Dp = Dospineşti, Buhoci, Bacău*
Drg = Drăgăneşti, Brusturi-Drăgăneşti, Neamţ*
Dt = Dămieneşti, Bacău*
Dti = Drăgeşti, Dămieneşti, Bacău*
Dţa = Dumbrăviţa, Ibăneşti, Botoşani
Dur = Durneşti, Botoşani
Dx = Draxini, Bălueşeni, Botoşani
Ec = Eşanca, Drubani, Botoşani*
Fa = Faraoani, Bacău*
Făl = Fălciu, Vaslui
Fc = Farcaşa, Neamţ
Fd = Fundoaia, Huruieşti, Bacău*
Fi = Frumuşica, Botoşani
Frm = Frumuşica, Mădîrjac, Iaşi
Fţ = Firţăneşti, Galaţi
Gd = Gherdana, Tătărăşti, Bacău*
Gdi = Ghidion, Stăniţa, Neamţ*
Ge = Găiceana, Bacău*
GE = George Enescu, Botoşani
Gg = Gogoiu, Răcoasa, Vrancea*
Ghe = Gherăeşti, Neamţ*
Ghi = Ghindăoani, Bălţăteşti, Neamţ*
Gid = Gîdinţi, Sagna, Neamţ
Gîl = Gîlţeşti, Puieşti, Vaslui*
Gm = Ghermăneşti, Drînceni, Vaslui
God = Godineşti, Bacău
Gor = Gorovei, Vîrfu Cîmpului, Botoşani
G S = Gîrlenii de Sus, Gîrleni, Bacău*
Gu V = Gura Văii, Racova, Bacău*
Gzo = Grumezoaia, Hurdugi, Vaslui
Har = Haret, Mărăşeşti, Vrancea*
Hăl = Hălăuceşti, Iaşi
Hc = Hăneşti, Botoşani
Hel = Heleşteni, Iaşi
Heş = Horleşti, Iaşi
Hh = Hălmăcioaia, Racova, Bacău*
HH = Hilişeu—Horia, Botoşani
Hia = Horia, Roman, Neamţ*
Hîr = Hîrşoveni, Ivăneşti, Vaslui*
Hom = Homocea, Vrancea
Hor = Horia, Mitoc, Botoşani*
Hpe = Hlăpeşti, Dragomireşti, Neamţ
Hşt = Hănţeşti, Adîncata, Suceava*
Hti = Hîrţeşti, Mărgineni, Neamţ*
Hvi = Havîrna, Botoşani
Hz = Huisurez, Dămuc, Neamţ
IC = Ion Creangă, Neamţ
Ie = Iieşi, Racova, Bacău*
Ii = Igeşti, Blăgeşti, Vaslui*
Ii = Itrineşti, Mărgineni, Neamţ*
Ior = Izvoru, Ion Creangă, Neamţ,
Ir = Izvoare, Bahna, Neamţ*
Isa = Ibăneasa, Ştiubieni. Botoşani
Işe = Ionăşeni, Vîrfu Cîmpului, Botoşani
It = Ionăşeşti, Nicoreşti, Galaţi
Iu = Icuşeni, Vorona, Botoşani
Ivă = Ivăneşti, Vaslui
Izv = Izvoarele, Slobozia—Conachi, Galaţi*
Lca = Lunca, Botoşani
Lip = Lipovăţ, Vaslui
Ll = Liliac, Bahna, Neamţ*
Ln = Lunca, Vînători—Neamţ, Neamţ*
Lpz = Lespezi, Iaşi
Luc = Luceni, Victoria, Iaşi
Lup = Lupeşti, Mănăstirea Caşin, Bacău*
Lzi = Livezi, Bacău
Man = Manoleasa, Botoşani
Măş = Măcişeni, Corni, Galaţi*
MăV = Mărăşti-Valc, Filipeni, Bacău
MC = Mănăstirea Caşin, Bacău
Mcl = Micleşti, Vaslui
MCs = Miron Costin, Trifeşti, Neamţ
Mgi = Mărgineni, Neamţ*
MgS = Mogoşeşti—Siret, Iaşi
Mgz = Magazia, Crăcăoani, Neamţ*
Mle = Miletin. Prăjeni. Botoşani
Mor = Moreni, Boteşti, Neamţ*
M P = Manoleasa—Prut, Manoleasa, Botoşani
Mu = Muncelu, Glăvăneşti, Bacău
Mvi = Marvila, Corbasca, Bacău*
Ne = Negrileşti, Bîrseşti, Vrancea
Ng = Negreni, Ştiubieni, Botoşani

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

Ni = Nisiporești, Botești, Neamț*
Nj = Nereju, Vrancea
Nr = Neagra, Tașca, Neamț*
Ns = Nistorești, Vrancea
Nt = Negrești, Vaslui
Nț = Nemțișor, Vînători — Neamț, Neamț*
Nz = Netezi, Grumăzești, Neamț*
Ol = Oltenești, Vaslui
Ot = Odobești, Secuieni, Bacău
Pal = Palanca, Bacău
Păd = Pădureni, Dobîrceni, Botoșani*
Păs = Păsăteni, Trușești, Botoșani*
Pch = Pechea, Galați
Pde = Putredeni, Glăvănești, Bacău*
Pdl = Podoleni, Borcea, Galați*
Pdu = Pădureni, Dămienești, Bacău*
Pei = Podei, Comănești, Bacău*
Pge = Pungești, Vaslui
Pl = Podul Iloaiei, Iași
Pie = Puiești, Vaslui
Pil = Pildești, Cordun, (Roman), Neamț*
Pj = Prăjeni, Botoșani
Plu = Prelnca, Pîngărați, Neamț*
Pmî = Pomîrla, Botoșani
Pna = Poiana, Grințieș, Neamț
Pnc = Panciu, Vrancea
Pni = Poieni, Piatra Șoimului, Neamț*
Ppe = Popeni, Zorleni, Vaslui*
Ppo = Plopoasa, Todirești, Vaslui*
Pri = Priponești, Galați
Pro = Probota, Dolhasca, Suceava*
Ra = Rășcani, Dănești, Vaslui
Răz = Răzești, Puiești, Vaslui*
Rch = Răchiteni, Mircești, Iași*
Rde = Rădeni, Frumușica, Botoșani
Rds = Rădășani, Suceava
Rea = Rădeana, Ștefan cel Mare, (Gh. Dej), Bacău*
Rec = Recea, Ion Creangă, Neamț*
Rî = Rîșca, Ripiceni, Botoșani
RM = Rotilești Mici, Cîmpuri, Vrancea
Rmâ = Românești, Iași
Rom = Roma, Botoșani
Rti = Rădășești, Bogdăniță, Vaslui
Rt = Rotopănești, Horodniceni, Suceava*
Rț = Racovăț, Pomîrla, Botoșani
Run = Runcu, Buhuși, Bacău*
Rv = Racova, Gîrceni, Vaslui*
RV = Ripicenii Vechi, Ripiceni, Botoșani
Săc = Săcăleni, Poienari, Neamț*
Sbî = Scobîlțeni, Podul Iloaiei, Iași
Sbo = Slobozia, Urechești, Bacău*
Sce = Stănceni, Botoșani*
Sch = Schit, Ceahlău, Neamț*
Sen = Sauceniță, Văculești, Botoșani
S D = Schitu-Duca, Iași
Se = Săveni, Botoșani
SH = Schitu Hadîmbului, Mironeasa, Iași
Sil = Siliștea, Stăuceni, Botoșani*
Sim = Simienești, Cordun, (Roman), Neamț*
Sja = Straja, Suceava*
Sjr = Stejaru, Ion Creangă, Neamț*
Spe = Sipeni, Blăgești, Vaslui
Srd = Smîrdan, Suharău, Botoșani*
Sșe = Stoișești, Banca, Vaslui
Șo = Scărișoara, Corbasca, Bacău*
Sșt = Stornești, Sinești, Iași
Ste = Străteni, Dersca, Botoșani*
Sti = Stroiești, Tătărani, Vaslui
Sti = Stînceșli, M. Eminescu, Botoșani
Stu = Siretu, Letea Veche, Bacău*
Sța = Stăniță, Neamț
Suc = Suceveni, Galați
Szi = Slobozia, Siretel, Iași
Șe = Șendriceni, Botoșani
Și = Știubieni, Botoșani
Taș = Tașca, Neamț*
Te = Tețcani, Gherăești, Neamț*
T Fl = Ticoș-Floarea, Tașca, Neamț*
Ti = Todirești, Iași
Tlp = Talpa, Mihăileni, Botoșani*
Tre = Todireni, Stăniță, Neamț*
Trf = Trifești, Neamț*
Tța = Tișița, Mărășești, Vrancea*
Tv = Tăvădărești, Dealu Morii, Bacău*
TD = Țuțcanii din Deal, Bahna, Neamț*
Țl = Țolici, Petricani, Neamț*
ȚM = Țarna Mare, Fălticeni, Suceava
Țș = Țibănești, Iași
Ua = Ursoaia, Ivănești, Vaslui*
Uch = Urecheni, Neamț*
Ue = Ungureni, Bacău
Ui = Urșița, Mironeasa, Iași
Urs = Ursărești, Mircești, Iași
Ut = Udești, Suceava
Uș = Urlești, Corni, Galați
Văc = Văculești, Botoșani
Vcl = Vîlcele, Tg. Ocna, Bacău*
Ve = Vîlcelele, Brăești, Botoșani
Vet = Vetrișoaia, Vaslui
Vf = Viforeni, Ungureni, Bacău*
VfC = Vîrfu Cîmpului, Botoșani
Vii = Viișoara, Todirești, Vaslui*
Voi = Voinești, Vulturești, Vaslui*
Vor = Vorona, Botoșani

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)

Vs = Vascani, Ruginoasa, Iași
Vș = Verești, Suceava
VT = Vorona — Teodru, Vorona, Botoșani*
Vțc = Vițcani, Mihăileni, Botoșani*
Vut = Vutcani, Vaslui
Vz = Vîrlezi, Galați,
Zc = Zăicești, Bălușeni, Botoșani
Zh = Zahoreni, Manoleasa, Botoșani,
Zt = Zlătunoaia, Lunca, Botoșani,
Zș = Zănești, Neamț*

DÉNOMINATIONS POUR LES VARIÉTÉS DE RAISINS EN MODAVIE LES EMPRUNTS

RÉSUMÉ

Fondé sur des matériaux en partie inédits, provenant d'enquêtes directes et indirectes (818 localités), l'auteur met en discussion le problème des emprunts dans la terminologie viticole, des mots qui ont apparu dans la langue roumaine en même temps que les variétés de vigne importées et ont subi une série de transformations phonétiques, morphologiques et sémantiques.

Dès l'apparition du phylloxéra, les variétés nobles de raisins et les hybrides ont pris des dénominations créées seulement sur le territoire de la langue roumaine, en spécial des formations adjectivales ou substantivales (noms d'arbres, de plantes ou de divers objets). A la longue, dans les zones viticoles, et rarement dans d'autres zones, le nom approximativement scientifique a fini par s'imposer.

Les termes étrangers de la terminologie viticole ont pénétré dans la langue roumaine au cours de deux périodes. Avant la première période jusqu'aux environs de l'année 1880, apparaissent, en particulier, des dénominations empruntées à la langue turque *(ceaús, mischél, razachie)*. Ce sont de vieux termes importés en même temps que les variétés de vigne, soit directement surtout par les turcs, soit par l'intermédiaire des négociants roumains ou étrangers qui pratiquaient un commerce continuel au nord du Danube.

Dans la deuxième période, après 1880, apparaissent dans la langue roumaine des termes d'origine magyare *(cadârcă, furmint)*, allemande *(riesling, traminer)* et certains mots turcs *(afúz-Ali, kiș-miș)* ou provenant des langues slaves modernes *(gămză, slăvilă)*.

L'influence la mieux représentée est marquée par le français. Au début du XIX-e siècle, apparaissaient dans la terminologie viticole des mots qui dénomment des variétés de vignes nobles françaises et de grande productivité *(alicante bouschel, aligoté, bican, chasselas, cabernet, merlot, pinot* et autres), des sortes hybrides américaines, pénétrées en rous main toujours par l'intermédiaire du français *(delaware, noah, clinton, othello)*, ou des hybrides franco-américains *(castel, coudere, gaillard, seibel, terras)*. Au début, ces termes nomment des variétés de vigne, ensuite la variété respective des raisins. Ils se sont imposés au fur et à mesure dans la langue et ont fini par pénétrer même dans les parlers populaires grâce aux traités de viticulture et d'ampélographie, à certaines revues de spécialité et aux agronomes des grands centres viticoles du pays.

Il importe de souligner le fait qu'une bonne partie du matériel lexical de ce travail n'est enregistré dans aucun dictionnaire de la langue roumaine, bien que beaucoup des mots appartenant à ce domaine soient connus et employés par la plupart des locuteurs (on ajoute ici les variantes pour *aligoté, chasselas, merlot, cabernet, delaware, furmint, cadarcă, riesling* et autres).

BDD-A1482 © 1973 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 08:25:05 UTC)